

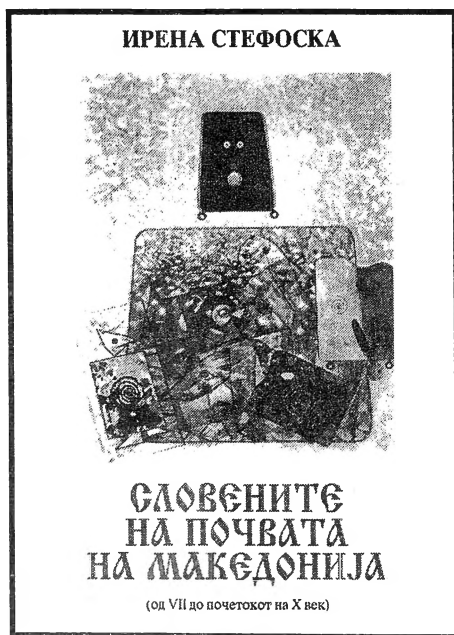
само на еден дел од територијата на Македонија“.(539)

Монографскиот труд Слобода или смрт, односно Македонското револуционерно националноослободително движење во Солунскиот вилает (1893-1903 г.) од д-р Ванчо Ѓорѓиев, поседува високи научни валери. Во него авторот се претставува како зрел научник, со крупни научни квалитети.

Оваа волуминозна монографија на маестрална тема, ја збогатува македонската историографска мисла во сферата на историјата на македонското револуционерно националноослободително движење од крајот на 19 и почетокот на минатиот, 20 век.

Димитар ДИМЕСКИ

**Ирена Стефоска: СЛОВЕНИТЕ НА ПОЧВАТА НА
МАКЕДОНИЈА (од VII до почетокот на X век), СИГМА-
ПРЕС СКОПЈЕ 2002, 162 страни, 1 табела**

Трудот, според зборовите на авторот, претставува делумно изменета и дополнета магистерска теза одбранета на Универзитетот во Белград во 2001 година. Содржи предговор, вовед, три глави поделени на подглави, заклучок, библиографија (извори и литература) и индекс, но не и рецензенти.

Делото обработува проблеми кои се однесуваат на раните словенски заедници на територијата на Македонија. Оваа тематика, иако предмет на повеќедецениско интересирање на научната јавност во светски рамки, бива третирана и од И. Стефоска, која се обидува да понуди свое видување од различни перспективи. Притоа, користи методи не само од историската, туку и од други општествени науки.

Првата глава „Словените и Аварите на Балканот и во Византија- *Vargari contra Romanos*“ е поделена на две подглави: „Империјата во VI век: време на сништа“; „Доаѓањето на Словените на Балканот: *In Aurora Orbis Byzantinoslavici*“. Оваа глава, како што и самиот автор нагласува во Воведот на трудот, претставува воведно поглавје во кое, во првата подглава е направен краток преглед на настаните и состојбите во Византија во VI и првата деценија на VII век, а во втората подглава се скицирани случувањата и околностите поврзани за доаѓањето на Словените на Балканот, нивните врски со другите варварски племиња-

во прв ред Аварите, како и почетниот став и однос на Византија кон нив.

Поаѓајќи од насловот на делото, втората глава од истото „Словените на просторите на Македонија-приказна без крај“ претставува круцијален дел, во кој авторот ги дисперзира изворно засведочените словенски племиња на тлото на Македонија во одредени територијални рамки и локации. Од трите подглави, авторот во првата со наслов „Македонија во VI и почетокот на VII век“, потенцирајќи ја важноста на историската географија, ги отсликува природните и географски услови, како и комуникациите во Македонија. Потоа, презентирајќи ни ја позицијата и улогата на префектурата Илирик во VI век во Византија во чии рамки влегувала цела Македонија, ни ја предочува административна положба, културните и црковни прилики во Македонија пред населувањето на Словените во неа. Во втората подглава „Населување на словенските племиња во Македонија и нивната местоположба“ поделена во две нумерирани, но неименувани подточки, авторот врз основа на своите анализи се обидува да даде одговор на тоа кои се Словените, кога и каде почнале да се населуваат во Македонија, времетраењето на процесот и ритмот на населувањето. Од посебно значење, притоа е заклучокот во врска со нападот на петилјадната словенска војска на Солун, кој досега барем во македонската медијевистичка историографија временски се фиксирале во 584 година, според кој истиот се поместува на 604 година. Со тоа авторот ја става под сомневање и хипотезата дека Словените трајно се населиле во околината на Солун во периодот помеѓу 578-584 година. Исто

така интересно е и сознанието на авторот, кој, лоцирајќи ги територијално словенските племиња во Македонија Драгувитите, Сагудатите, Велезитите, Верзитите, Вајунитите, Стримонците и Ринхините, ја понудува областа во близина на реката Галик на северозапад од Солун, како местоположба на Ринхините, со нагласок дека е возможно дел од нив да живееле и на Халкидики (за местоположбата на останатите го прифаќа мислењето на Ф.Баришиќ презентирани во ВИНЈ I). Третата подглава „Склавиниите: форма и начин на живот“ го третира означувањето на Словените кај византиските писатели, социјалната организација на македонските Словени, нивните живеалишта, титулите на словенските водачи и нивното значење, односите со локалното население и со Империјата, материјална култура во времето на нивното населување, како и тоа што усвоиле, а што задржале во процесот на културната и социјалната трансформација на просторот што го населиле. Анализирајќи ги византиските извори низ табеларен хронолошки преглед на употребата на терминот склавинии авторот дошол до заклучок дека постои дистинкција во употребата на терминот склав и склавинии/ии, како и трансформација на поимот склавинии/ии со тек на време, при што од област населена со Словени, започнала да означува заедница/и на чело со нивен/и водач/и. Работејќи на проблемот на внатрешното уредување на склавиниите авторот за концептот „воена демократија“ понудува алтернатива во моделот „сегментни општества“, при што, во случајот со македонските склавинии го применува сегментно-клановскиот систем кој

постепено добивал сегментно-територијална димензија. Со компарирање на ситуацијата од една страна кај Драгувитите, Велегзитите и Ринхините (кои живееле во рамнините) и од друга страна кај Стримонците и Верзитите (кои живееле во изолирани планински подрачја), авторот поставил хипотеза дека процесот на социјално раслојување и акултурација бил повеќе изразен кај првата во однос на втората група славинии.

Во последната трета глава „Реакција на Византија во однос на словенското „освојување на Балканот“, авторот ја дава спротивната перспектива. Притоа, првата подглава „Византија и односот спрема „Другиот“ се занимава со проблемот на „другоста“ што во изминативе речиси две децении е во центарот на вниманието особено на историската антропологија, при што се понудува сликата на „цивилизираниот“ Византиец за (наспроти) „варваринот“ Словен. Воените походи преземени од византиските цареви во VII, VIII и IX век, но и мирољубивите средства-демографските, колонизаторски и економски мерки, со цел интеграција на македонските Словени е предмет на конкретно интересирање на втората подглава насловена „Политичките и воените акции на Византија во Македонија“. Притоа, авторовото внимание се задржало и на навидум парадоксалната ситуација кога токму оние словенски заедници кои

биле најблиску до Солун и најмногу го трпеле византиското влијание и станале конститутивен елемент на византискиот систем, не го изгубиле својот етнички идентитет, за што најдобро сведочи примерот со Драгувитите. „Христијанизацијата на Словените во Македонија: од пагани кон христијани“ односно идеолошката акултурација на Словените во религиозна практика различна од нивната, е предметот на интересирање на авторот во третата подглава. Акцентот е ставен на ритамот и динамиката на овој долготраен процес кај македонските Словени, поточно неговата просторна и временска димензија. Сепак, отсуството на релевантни современи извори за посоченава проблематика што оневозможува следење на овој процес и негово поставување во прецизно дефинирана временска рамка го принудило авторот завршниот дел од истражувањето да ни го понуди повеќе како „провоцирање на имагинацијата на читателите (б.а.)“ отколку доближување до одговорот на проблемот.

Посоченово дело на И. Стефоска, како што и самиот автор на прикладно место посочува, не претендира да понуди вечни и трајни „историски вистини“.

Бобан ПЕТРОВСКИ